

Potem bi bilo tudi izostalo povdaranje naše Srbske države in njene religioznosti, ker, vendar Srbska država s svojo državno cerkvijo ne obstoja več, kar bi se moralo posebno vpoštevati v spisih priznanih znanstvenikov. Država sama ni nikako kolektivno bitje, ampak fiktivna oseba, religiozni so samo državljani in morda tudi njih vlada, ki jih vodi. Religioznost pa se mora odslej kazati le v enakem postopanju napram vsem priznanim konfesijam, kar pač izključuje religioznost v smislu prejšnje državne cerkve.

Dr. Kušej.

Arhiv za pravne i društvene nauka. Zadnji dve številki II. knjige prinašati zaključke razprav Živojina M. Perića: O šolah v pravu, dr. Dušana M. Subotića: Delitev zločincev z ozirom na antisocialno voljo, Sergija Trojckega: Veljavnost zakona po posrečenju, in Lj. Radovanovića: Nadzor države nad občino. Poleg tega pa razpravi Vladimirja Jovanovića: Svetovna vojna s politično-ekonomskega vidika, dr. Dragutina Jankovića: O kolektivnih pogodbah in pa načrt »Zakona o izvrševanju kazni na svobodi.« — Od avgusta naprej izhaja III. knjiga Arhiva, od katere so izšle do sedaj štiri številke z naslednjimi razpravami: D. F. Tanovski: Naloga in metoda zgodovine prava; D. M. Aćimović: Vojaška sodišča z ozirom na veljavno zakonodavstvo in nameravane reforme; dr. Djordje Tasić: Odgovornost države po principu enakosti bremen; dr. Čed. Marković: Denarna poprava moralne škode; K. M. Smirnov: Povodom vprašanja o zapustnikovi svobodi po rimskem pravu; dr. M. Stražnicki: O kodifikaciji trgovinskega prava; dr. Aleksa Ivić: Izdelovanje zakonika za kneževino Srbijo (od 1829—1843); dr. M. Dolenc: Kazensko-pravno zakonodajstvo po prevratu in Slovenci; dr. Aleksander Dj. Matanović: Iz kazenskega in državlanskega prava I.; dr. Mih. Ilić: Kdo mora overiti pooblastila poslancev; Jev. M. Popović: O razširjenju odredb »Uvodnih pravil« in »Prvega poglavja« srbskega kazenskega zakonika in celo področje kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev; dalje več manjših člankov in knjižnih ocen in kot prilogi načrta zakona o odvetnikih in odvetniških pripravnikih ter o sodnikih.

Razne vesti.

V Ljubljani, koncem decembra 1921.

— (Poverjenišтво za pravosodje v Ljubljani ukinjeno.) Ministrski svet je z ukazom od 5. oktobra t. l. razrešil drja. Vladimirja Ravniharja dolžnosti poverjenika za pravosodje v Ljubljani, ker je sploh ukinil to poverjenišтво, kakor tudi predstojništvo za pravosodje v Splitu, odredivši, da naj opravljata njiju dosedanje posle neposredno in edino zavisno od ministra pravde, oddelka ministrstva pravde v Ljubljani

in v Splitu. Oddelka poslujeta pod nadzorstvom ministra pravde in po njegovih naredbah. Za svoje predloge splošnega značaja ali ki se nanašajo na službeno osebje, je vprašati za mnenje pokrajinskega namestnika pred ministrovo odločbo. — Vodstvo oddelka v Ljubljani je poverjeno dvornemu svetniku dr. Janku Babniku.

— (Novi pravosodni minister.) Z ukazom Nj. Veličanstva kralja Aleksandra I. z dne 24. t. m. je bil namesto odstopivšega ministra Marka N. Trifkovića postavljen za ministra pravde dr. Lazar Marković, minister na razpolagi in narodni poslanec.

— (Osnutek zakona o odvetnikih in zakona o sodnikih.) Izmed načrtov novih zakonov, po katerih naj bo urejeno pravosodstvo v naši državi, sta bila izdelana med prvimi zakon o odvetnikih in odvetniških pripravnikih ter zakon o sodnikih. Da seznanj svoje člane z določili teh novih zakonskih predlogov, je sklicalo društvo »Pravnik« diskusijske sestanke, ki so se vršili dne 22., 24. in 27. septembra t. l. pod predsedstvom sod. dv. svetnika Bežeka, ker je bil društveni načelnik dr. Majaron na dopustu.

O novem odvetniškem redu je poročal podrobno dvorni svetnik dr. Milan Škerlj. (Glej njegov referat v »Slov. Pravniku« na str. 145 nasl. in 237 nasl.)

V debati se je razpravljalo najobširneje o možnosti prestopa iz državne službe v odvetniški stan. Poročevalec dr. Škerlj je povdarjal, da je za obrano neodvisnosti sodnikov absolutno potrebno, da ima sodnik možnost, če bi ga uprava preganjala, prestopiti v odvetniški stan. Odvetniki pa so se izjavili proti temu, da bi mogel kdo biti vpisan v imenik odvetnikov brez predpisane vežbe in odvetniškega izpita. — Dr. Pirc je naglašal, da to absolutno ne gre, in se je prav posebno zavaroval proti odločbi, da bi smeli postati penzionisti odvetniki. — Dr. Triller je bil mnenja, da se popolnoma pač ne bo dala izlučiti možnost prestopanja sodnikov k odvetništvu. Da bi se pa to vendar kolikor toliko zajezilo, je treba, da dá država sodnikom primerne plače. Glede vpisa sodnikov v imenik odvetnikov naj bi ostalo po starem. — Vseučiliški profesor dr. Dolenc se je zavzemal za to, da bi se razdelilo odvetništvo tudi pri nas v dve vrsti po zapadno-evropskem vzoru (avocat-avoue). Najmanj pred vrhovnim sodiščem in pred upravnim sodiščem naj bi smeli zastopati le advokati, ki samo pledirajo pred sodišči. Če se ta ločitev izvede, bi bil on za to, da bi bilo dopuščeno tudi univerzitetnim profesorjem zastopati, in sicer samo kot prvo navedeni odvetniki. Drugi so bili mnenja, da naše razmere ne bi opravičevale te ločitve. Stvarne pripombe k osnutku so (osobito dr. Trillerja, dvorn. svetn. Milčinskega) bile še naslednje: Določbo, da advokat ne sme postati oni, ki ima plačano državno ali drugo javno ali privatno službo razun službe honorarnega vseučiliškega profesorja ali nastavnika strokovnih šol, bi bilo treba precizirati in kolikor mogoče omejiti na podrejene javne in privatne službe. Določiti bi se moralo, da je dopustna praksa samo pri

državnih sodiščih. Vpisi v imenik odvetnikov naj bi se objavljali tudi v uradnih listih domačih pokrajin, če taki obstojajo. Doba za hranitev spisov naj bi se skrajšala na 2 do 3 leta. Kot substituta bi bilo dopustiti tudi javnega notarja. Določeno naj bi bilo vsaj minimalno število članov zborničnega odbora, v odbor sam pa bi bilo pripustiti tudi zastopnike odvetniških pripravnikov za reševanje zadev, ki se tičejo njih. Kot disciplinarni pregrešek naj se smatra tudi, ako je podpisal odvetnik spis, katerega je sestavil zakotni pisar. Treba bi bilo doseči, da bona fides oprošča. Jako cster je § 76., ki dovoljuje začasno suspendiranje v teku disciplinarnega postopanja, a ne pripušča pritožbe zopet to. Izrečeno bi moralo biti tudi, da je prihod prič, kj pripadajo sodniškemu stanu in odvetniškim nameščencem, pred disciplinarno sodišče obvezen. Določba glede izbrisa popolnoma plačane denarne kazni do 600 Din, naj bi se izpremenila tako, da bi se brisala samo prva denarna kazen ne pa tudi naslednje. Odvetniški kandidati so povdarjali, da je zahteva nepretrgane pripravljalne prakse pri sodiščih neupravičena. Vsakomur naj bi se dalo na prosto, kdaj absolvira to prakso. —

O načrtu zakona o sodnikih je poročal sodni svetnik P. Keršič. Po kratkem uvodu o zgodovini načrta je prešel k sistematiki in posameznim določilom osnutka. Iz njegovega poročila posnemamo: Sodnik more postati vsak, ki ima poleg drugih potrebnih pogojev za državno službo tudi sodniški izpit. Izpit se napravi po izvršeni triletni pripravljalni službi pri sodišču ali pa po petletni drugi državni službi, in sicer pri apelacijskem sodišču. Razen tega more postati sodnik tudi odvetnik, ki izvršuje že najmanj dve leti advokatsko prakso. Predpisana je starost 25 let. Predsedniki okrožnih sodišč in apelacijski sodniki morejo postati samo sodniki, ki so bili že najmanj pet let stalni sodniki ali sekretarji pri višjih sodiščih, redni vseučiliščni profesorji civilnega in kazenskega prava, dalje odvetniki z najmanj sedemletno prakso. Za višje sodnike se zahteva najmanj desetletna praksa. Sodniki okrajnih, okrožnih in apelacijskih sodišč se postavljajo potom konkurzov. Konkurz prične teči z onim dnevom, ko je bil objavljen v »Službenih Novinah« ukaz, da se je gotovo mesto izpraznilo. Kandidat mora vložiti tekom 30 dni prošnjo pri apelacijskem sodišču. To izbere izmed vseh kandidatov v občni sednici dva z absolutno večino in jih predlaga kasacijskemu sodišču. Če se ta večina ne doseže, se volitev ponovi, če je tudi ta brezuspešna, odločuje kocka. Sicer je volitev pismena. Kasacijsko sodišče izbere zopet dva kandidata in jih predloži ministrstvu pravde. Minister mora imenovati ali pa predložiti kralju imenovanje izbranega kandidata najkasneje v 30 dneh. Če se izprazni mesto predsednika apelacijskih sodišč, predsednika odelenja pri tem sodišču ali sploh mesto sodnika pri apelacijskem sodišču, izbere kasacijsko sodišče samo izmed sposobnih sodnikov dva kandidata in jih predloži ministru pravde ali pa razpiše konkurz. — Stalnost sodnikov je izrečno določena. Premestitev sodnika brez njegovega privoljenja je dopustna le tedaj, kadar se ukine

sodišče, pri katerem je nameščen ali pa če se predrugači ustroj sodišč. V tem poslednjem primeru zadene premestitev najmlajše. Selitveni stroški se povrnejo vselej. — Sodnik se ne sme baviti z zvanjem, ki ni združljivo s sodnikovo častjo, ali pa ki bi ga zadrževalo pri izvrševanju njegove službe, dalje ne sme biti član upravnih in nadzornih svetov pridobitvenih družb in zadrug razun uradniških. — Politična svoboda sodnikov je zelo omejena. V svojem okrožju ne sme kandidirati, zabranjen mu je tudi vsak javni nastop na političnih zborovanjih. — Za sindikatne tožbe je treba privoljenja apelacijskega, odnosno vrhovnega sodišča. — Čim dovrši sodnik 65. leto življenja (predsedniki apelacijskih sodišč in vrhovnega sodišča 70 let), se mora upokojiti. Pred tem časom sme iti v pokoj, ako ima 30 let v pokojnino vračunljive službe. Proti njegovi volji sme biti upokojen pa le tedaj, ako telesno ali duševno tako oslabi, da ne more izvrševati svojih dolžnosti. To morajo izreči trije zdravniki, in sicer soglasno. O upokojitvi sami odloča vrhovno sodišče. Pokojnina se odmerja po desetih letih službe z 10 % vseh dohodkov, za vsako nadaljno službeno leto se prišteje 2,5 %, tako da dobi sodnik po dovršenih 30 službenih letih polno pokojnino. — Kot disciplinsko sodišče fungira za sodnike okrajnih in okrožnih sodišč apelacijsko sodišče, za predsednika okrožnih sodišč in vse druge sodnike pa kasacijsko sodišče. Senat obstoji iz petih članov, izmed katerih je najstarejši predsednik, in ki se določijo vsako leto s kocko. Razprava se vrši po predpisih kazenskega postopka; dopuščen je branitelj obdolženega, kot tak sme nastopati samo sodnik. Disciplinske kazni so: pismeni ukor, denarna kazen do višine trimesečne plače, premestitev, stavljanje na razpoložnje za drugo državno službo (sodišče izreče pri tem samo, da obdolženi za sodniško službo ni sposoben), upokojitev in odpust iz sodniške službe. Izrek apelacijskega sodišča na zadnje štiri kazni je pridržan odobritvi občne seje vrhovnega sodišča. Če bi bil sodnik po kazenskem zakonu obsojen na izgubo državljanke časti ali pa na zapor, presegajoč šest mesecev, izreče vrhovno sodišče, da je dotičnik službo izgubil. Obnova disciplinarnega postopanja je dopustna tudi na predlog najbližjih sodnikovih sorodnikov. — Poslednji oddelki govore o plači, o dokladah k plačam, o stanarinah, predujmih in vrstnem redu. Minimalna plača je določena na letnih 12.000 Din; napredovanje po treh letih, predsedniki okrožnih sodišč so glede plače zenačeni z apelacijskimi sodniki, predsedniki oddelenj pri apelacijskem sodišču s kasacijskimi, predsedniki apelacijskih sodišč so enaki onim oddelenj pri vrhovnem sodišču, predsednik vrhovnega sodišča je stavljen enako predsedniku državnega sveta. Vrstni red določa plača, odnosno službena doba. —

Soporočevalec, državni pravdnik dr. Munda, se je pečal s hibami tega načrta. Glavni nedostatek osnutka je njegova nepopolnost. Osnutek ne ureja vsega službenega razmerja, ampak se poziva na druge zakone, kakor na splošno službeno pragmatiko, ne ureja pa tudi službenega razmerja vseh, ki služijo pri sodiščih, t. j. državnih pravdnikov, upravnih sodniških uradnikov in sodnih pripravnikov, o katerih osnutek ne omenja niti besedice.

Cirkulacija med temi stanovi in sodniki v ožjem pomenu besede je pa naravnost potrebna. Sodnik ne more postati oni, ki ni prebil določene vežbe, ravnotako ne more postati dober državni pravdnik oni, ki ni bil nikdar preiskovalni sodnik. Mogoča pa je cirkulacija le tedaj, ako so službene razmere za vse imenovane kolikor mogoče enotno urejene. Ako se to ne zgodi, potem bo dobila pravosodna uprava težko sposobnih kandidatov za državno pravdnništvo in za upravo. Priporočljivo tudi ni, da načrt sam ne ureja vsega službenega razmerja sodnikov. Že po določitih ustave ima sodnik izjemno stališče, ker mu je poverjena vzvišena naloga, da izvršuje sodstvo. Radj tega je utemeljeno, da se uredi njegovo službeno razmerje v celoti s posebnim zakonom. Osnutek sam ne pozna kvalifikacije sodnikov, govori le pomankljivo o splošnih dolžnostih in pravicah, ne ustanavlja ničesar o uradni molčečnosti, o nedeljski službi, vojaški službi itd. Določila o upokojitvah in pokojninah so jako pomanjkljiva, o preskrbninah za obitelj ni niti besedice. Izstop iz državne službe ni urejen; ravnotako so nepopolne in nezadostne določbe o disciplinskem postopanju, kakor n. pr. o stroških disciplinarnega postopanja in o rokih. Nič ni povedanega o odškodovanju sodnika, ki je bil disciplinsko po nedolžnem obsojen. Za viseče disciplinske stvari manjkajo prehodne določbe. Manjkajo pa tudi določbe o suspenziji, katera je včasih neobhodno potrebna. Z ozirom na vse to daje poročevalec pred tem načrtom prednost osnutku, ki ga je izdelalo društvo slovenskih sodnikov. Ta osnutek ureja celo snov, dal bi se hitro popraviti in spraviti v sklad s specijelnimi določbami srbskega zakona o sudijama. Sprejela so ga za podlago tudi vsa udruženja sodnikov v državi.

V debati je povdarjal vseučilišni profesor dr. Skumović, da so določbe glede upokojitev preveč komplicirane in da bi bilo treba dopustiti pritožbo priti odločbi vrhovnega sodišča na državni svet. Sedanji predpisi civilnega pravnega reda glede sindikatnih tožb se mu zde primernejši in umestnejši, kajti možno je, da smatra sodnik stvar že za prejudicirano, ako je dopustilo apelacijsko sodišče sindikatno tožbo. Temu bi se dalo izogniti, ako bi se določilo za razpravljanje sodišče v drugem okolišu. Vseučilišni profesor dr. Dolenc je pogrešal potrebne določbe, da imej sodnik tudi pravico presojeti, ali nasprotuje kak zakon veljavni ustavi. Predsednik viš. dež. sod., Kavčnik, je temu pripomnil, da je dolžnost kasacijskega sodišča v Beogradu, da naslovi na ministra pravde spomenico, v kateri opozori, če kak zakon ni v skladu z ustavo. Dr. S.

